

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 թվական-1916 թվական) բաժնորգացիներն է 20 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԻՒՄ: Ամսական բաժնորգացիներն է 2 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ. Կամակ կամ դրամ գրկել այս հասցեով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԼՍ. ՏԱՐԻ

1915 ՕԴՈՍՏՈՍ 18 Դ.
(2.Տ. 1915 Օգոստոս 5)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն գրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր է վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ դիրք 1 սանդիւ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիւ: Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԲԱՅՈՒԱԾ Ե
ԲԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐՄԵՆԻԱ" Ի
ԼՍ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ
(1915 ՕԴՈՍՏՈՍ — 1916 ՅՈՒՆԻՍ)

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 թվական-1916 թվական) բաժնորգացիներն է 20 ֆրանկ (4 տարւոյ ամեարիկեան կամ 7 ռուբլ և 50 կոպ. ռուսական) ամէն տեղի համար, ի թայ տեւոյ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի, որ կը գրկուի կէս բաժնորգացիով, այսինքն ամբողջ տարեշրջանին համար 10 ֆրանկ բաժնորգացիով: Կարելի է բաժնորգացիութիւնը նաեւ քանի՜ ամի համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանկ (40 սէնթ = 75 կոպ.) հաշուելով, կամ 1 ֆրանկ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար:

Յայտնի է արդէն թէ անտէր որ «Արմէնիայի Օթմանական» արձանագրութեամբ են մեր հրատարակած Օթմանական կաթիլեան Կանոնադրին համեմատ, իրաւունք կը ներան Որմէնիայ տաւալու, քանի՜ անձի համար որ ուզեն, իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ գրուելով և կէս բաժնորգացիով, այսինքն ամբողջ շրջանին համար 10 ֆրանկով, կամ ամսական 1 ֆրանկ Կարելի է նաեւ Օթմանական Նշանակած բաժնորգի հասցէին ուղղակի գրկել թերթը, 12½ ֆր. (2½ տր.) յատկորդ ապահով:

Մ. ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻԱՆ ԶԲԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

	Ֆր. անգլ.
Ս. Հայ գլխագրկումի մը Բաւարացի	40
Բ. — Է. (Սպասած)	
Ը. Թիւրքիայի Հայերն և Իրենց գրանցութիւն (Գրեց Մ. Ա. Կարսեան)	50
Թ. «Արմէնիայի լրագրար» (Ս. տարի)	1,40
Ժ. Վրժ	20
Փ. Ա. Թատու Բարսիս	20
Փ. Բ. Նուրիներ Մ. Փարթաւալեա ի գրած տաւալներն	15
Փ. Մ. Գրագրար Կարսեաններ (Կարգաւորութիւն Յեղափոխութեան ժաղապարհաւ մուրհանգ)	1,40
Փ. Մ. Գրագրար	20
Մարտիկն զորս գրկու փոստի ծախքը կը վճարուի հրատարակողէն:	

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆ

Հայկական Կենտրոնական Կոմիտէն եւ Կովկ. Զ. Բարեգրծ. Ընկ. Խորհուրդը Նորից կազմակերպում են բժշկա. տանիտա. բական խմբեր. վանի. Մանագիւրտի և Արշակունի շրջաններին համար, որի համար հարկուոր են բժիշկներ, ֆելդշերներ և ինտելիգենտ կառավարիչներ իւրմբերի համար: Պայմաններ՝ բժշկին 400 ռուբլի ամսական, ֆելդշերներին 130 ռուբլի, կառավարիչներին 100 ռուբլի, թացի ճանապարհաւարից, Յանկայողները կարող են իրանց յայտարարութիւններն ուղարկել հե. տեւալ հասցեով:

Société de Bienfaisance Arménienne
Place Abas-Abadskaya, N° 7
TIFLIS (Caucase-Russie)

«ԱՐՄԵՆԻԱ» ՕԹՄԱՆԱԿԱՆԵՐ ԵՒՆ

«Արմէնիայի Օթմանական» կանոնադրութեամբ որ ուզ իրենց պարտականութիւն կը կատարեն կանոնադրին համեմատ, ոչ ալ գրութեամբ մը յայտնած են թէ «Արմէնիայի Օթմանական» կանոնադրին հրաժարած են:

Ուստի կը պարտաւորինք զեկուցանել բոլոր «Արմէնիայի Օթմանական» երբին թէ անտէր որ մինչև առաջիկայ օգոստոս ամսին վերջը չեն կատարեր իրենց «Արմէնիայի Օթմանական» կանոնադրին Օթմանական կանոնադրին շրջ. յոգսածին համեմատ և կամ իրենց հաշիւ կարգադրելու համար պայմանաւոր մը չեն որոշեր ապահովագրութեամբ նախապէս մը: Արմէնիայի Օթմանական կանոնադրին հրաժարած պիտի նկատուին, որով կը զաղրի իրենց պարտականութեան հետ նաեւ իրենց իրաւունքը:

Խմբագիր. անօրէն

Արմէնիայ լրագրին

Մ. ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻԱՆ

ԲՈՎԱՆ Գ. Ա. ԿՈՒԹԻՒՆ

Վեհ. Կանոնադրութիւն կոնգրակը վանի Հայերին. — Հայկական հաճախումը եւ Մարտիկն Հայերը. — Ռուսաւորները պատերազմը եւ Հայերը. — Մանագիւրտի գոր. Չօրնակ. — Ռուս զօրքանակը Թիւրքաւորստանի մէջ. — Չօն մեր նահատակութեամբ դիւցազն մարտիկներին. — Կովկաս կամաւոր երթալ ուղղութիւն. — Աղբ. Մարտիկն Հայ երիտասարդներուն. — Տեղական. — Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները եւ Սիրիա. — Արարները Թիւրքերին դէմ. — Համեմատական պատերազմ. — Նոր ստացուած նրատարակութիւններ. — Ծանուցումներ:

ՎԵՃ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿՈՆԳՐԱԿԸ
ՎԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻՆ

Վերջ ծառայ Գրիստոսի եւ անհատանի կամօքն Աստուծոյ Եպիսկոպոսական եւ Կանոնադրութիւն Ամենայն Հայոց Թագաւոր Պատրիարք համազգական նախամեծար ամբողջ Արարատեան Աւարելական Մայր Եկեղեցւոյ Սրբոյ Կանոն իկէ Էջմիածնի, հարազատ հայրազուն որդւոց Մերոց, բնակիչոց ի տիրախնամ վան քաղաքի և ի վիճակ վաւարականի, հոգեւոր համար, հարց և սրբակրօն միաբանից վանօ, բէից հայոց, բարեկրօն քահանայից, մեծարգոյ անդամաց դատաւական եւ բեմախանական, կրօնական և քաղաքական ժողովոց, բարեկրօն հոգաբարձութեանց եկեղեցիաց և դպրոցաց, վատաւարութեան օգուցչաց, աշխատաւոր վաճառականաց և արհեստաւորաց, քրանջան երկրաւորաց և շինականաց, համեմատ վաղ ախկանց և օրիւրաց հայոց աշխարհին վաւարականի, շնորհք Աստուածային, ոհր և միաբանութիւն, ողջոյն քրիստոսաւանդ և օրհնութիւն հայրապետական:

Բարեւարար և տակուն ժողովուրդն հայոց, ի պատճառս տարաբաղդ հանդամանց և պայմանաց պատմական կենաց մերոց, միշտ և հանապաղ տարեկալ կայ մաքանի ընդդէմ բողոքողի տարեկանաց և անդադար հաւածանաց, վան պատաւար գոյութեան և ազգային լուսաւորութեան իւրոյ: Յաւ ի սիրտ

տեսանեմք, զի յընթաց ազգային պայութեան մերոյ ոչ գոյ դար և ժամանակ, յորում աշխարհն հայոց և նահատակ եկեղեցիին մեր, հանդերձ ժողովրդային իւրաւագաւ մային յաղետից և յապաւատկութեանց թշնամեաց և վայրենաւորաց ժողովրդաց Մակայն գոհունակութեամբ և մխիթարութեամբ յիշեմք տառ, զի ազգային հոգեկան կորսն հայոց մնայր հանապաղ աննկուն և անդադմ:

Արդէն իսկ գիտեմք, որդեակք միւրիկք, եթէ նախնիքն մեր երանեւ լիք սրբիկ հաւածանա դմեպականեզութիւն անբաւ և խոշտանկանս տակալիս կրէին վան փրկութեան հայրենեաց և եկեղեցւոյ մերոյ, ի ձեռաց անիրաւ բռնաւորաց և նեղչաց ազգիս մերոյ: Եւ յայնոնի իսկ յաւար Եկեղեցին հայտնաւանայ և ազգն մեր տայր և յաստջ վարէր զհոգեւորական և աշխարհական գործիս անձնաւորհօ, որոց ողիքն ամբողջեալք և զօրացեալք Աստուածային շնորհք և բարոյական արժանեօք, և ինքեանք առաքինական գործալք զարգարեալք, զիմադրաւ լինէին աներկիւղ սրտիւ բիրաւոր հաւածանաց և տանջանաց թշնամեաց իւրեանց, որոց վանս և եկեղեցին և ժողովուրդն մեր յիշէ զնոսա օրհնութեամբ և երախտագիտութեամբ:

Յիշեցուցանեմք ձեզ, ո՞վ քաջարի դատականք մեր, զի ի հինգերորդ դարու մեծաւ զօրութեամբ գործաւցեալ բռնաւոր Յակոբեան, մինչ ճաւայր ծանրութեամբ հարկաց և զինու գորութեամբ, զօրք և զօրականօք իւրալք ունչացուցանել իսկառաքեկեղեցին և զժողովուրդն հայոց, առաքինի և քաջարի նախնիքն մեր, ու շինեալեանք, անձնաւորհ վարդանանք և քաջամարտիկ վահանանք ի իրաւարար ելին ընդդէմ բռնաւորաց ի պատերազմ և վարդապայն արեամբ իրենց փրկեցին զազգն և զեկեղեցին ի կորստենէ:

Այսօր եւս զնոյն տեսանեմք Պատմական թշնամիք մեր ոչ զազգային ի դաւադրութեանց և ի շարահանար

մեքենայութեանց խրեանց, Հրոսա-
կախումբ թիւրքաց և վարքեւարա-
րոյ քիւրդաց ասպատակներ և կոր-
ծաններ զէն գիւղորայս հայոց, անխը-
նայարար կոտորեն և խողխողեն զան-
մեղ զաւակունս մեր, սրբապղծեն
զազգային կրօնական և զընտանեկան
սրբութիւնս մեր, զամենայն ինչ սրոյ
և հրոյ ճարակ առնելով, Յամենայն
կողմանց Հայաստանի, ի Բաղէշ, ի
Մուշ, ի Կարին և յայլ քաղաքաց,
ի Սասնոյ և ի Կիլիկիոյ լեւեմք գողթս
և զազգային անօգնական և անզէն
զաւակացս, սրոյ վարդապոյն արիւն
կրկին հոսի և խոտնի ընդ աղբիւրս
և ընդ գետս ազաւոր Հայաստանի:

Գոհութիւն և փառս վերառաքեմք
առ Աստուած, զի զուր, որդեակք
սիրելիք, անձնազոհ քաջութեամբ
ձերով, շուտափոյթ օգնութեամբ քա-
ջարի զօրաց մեծին Ռուսիոյ և քա-
ջամարտիկ կամաւորաց մերոց, փըր-
կեցաւ յանդուր թշնամեաց, և
այսօր սրտեռանդն ոգւով աշխատի-
նիք վասն փրկութեան եղբարց և
քերց ձերոց, որք ի յուսահատ վի-
ճակի կան, և վասն ազատութեան
ազգիս հայոց ի բռնութենէ և ի դա-
րաւոր կապանաց թիրքաց:

Պատիւ և ողջն ձեզ և յարգանք
քաջութեան ձերում, զի զուր, սի-
րելիք, ցուցիք աշխարհի և թէ գի-
տէք անձնազոհութեամբ և համե-
բաշխ ազգասիրական գործակցու-
թեամբ պաշտպանել զազգային իրա-
ւունս և զարժանապատուութիւն ձեր:

Ուստի և զհայրենասիրական միա-
սիրտ գործունէութիւն և զխելացի
քաջագործութիւն ձեր համարելով
արժանի ամենայն ջատագովութեան
և քաջաբերութեան, այսու հայրա-
պետական կոնգակուս, ի ս. Միս-
նակէ՛ առճարէս և ի Մայր Աթոռոյս
օրհնեմք զձեզ զամենեւին և մաղ-
թեմք ի Տեառնէ պարզեւել ձեզ կար
և զօրութիւն, քաջառօղջութիւն և
յաջողութիւն յամենայն գործս ազ-
գայինս:

Լիտայս եմք, զի նախաձեռնու-
թեամբ և օգնութեամբ մեծազօր
Ռուսիոյ և դաշնակից պետութեանց
իւրոց վախճան լիցի դարաւոր տան-
կանաց և զերութեան հայոց, Հա-
ւատամք զի մերձ է փրկութիւն ժո-
ղովրդեան իմոյ և արչալոյսն ազա-
տութեան թիրքահայաստանի:

Ոն ուրեմն, որդեակք սիրելիք,
քաջալերացարուք և լի յուսով և հա-
մերաշխ ոգւով գործեցէ՛ք, առ ի
փրկականգնել զնախնի փառս հայ-
րենեաց մերոց:

Տէր Աստուած փրկեսցէ զձեզ յա-
մենայն փորձութեանց և ի նեղու-
թեանց և յորդայթից շարանհեղ
թշնամեաց:

Առաքեմք առ ձեզ զմիաբան Մայր
Աթոռոյս զգերաշնորհ Սահակ ար-
քեպիսկոպոսն, որ ունի մխիթարել և

սփոխել զամենեւին, որում առաք-
նակ զանհրաժեշտ հրահանգս վասն
գործունէութեան իւրոյ:

Ողջ լերուք, զօրացեալ շնորհօք
Ս. Հոգւոյն և յաւետ օրհնեալ ի
մէնջ. ամէն:

ԳԼՈՐԳ Ե.

Կամող իկոս Ամենայն Հայոց

Գրեցաւ կոնդակս հայ-
րապետական ի 27 մա-
յիսի 1915 ամի, ըստ
տոմարիս ՌՅԿԳԻ հայ-
րապետութեան միջոց
Գ. ամի, յԱրարատեան
Մայր Աթոռ ս. Էջ-
միածնի, ի Վաղարշա-
պատ թիւ 920:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԳՆԱԺԱՄԸ ԵՒ ՄԱՐՍԷՅԻ ՀԱՅԵՐԸ

Գիտեմ որ Արմէնիան ըստ իւր որդե-
գրած ուղղութեան՝ հիմնուած օրէն
նախնուած է հայկական դատին ու
ըստ կարելոյն քիչ կը զբաղի տե-
ղական խնդիրներով. սակայն ներուի
ինձ մի քանի խորհրդածութիւններ
յայտնել և թելադրութիւններ ընել
Մարտէլի հայ գաղթականութեան,
որուն մէկ անդամն եմ չորձ 18 տա-
րիէ ի վեր ի շնորհս համիտեան հա-
ւածանքներուն Մարտէլ ապաստա-
նելովս, նկատելով որ խորհրդածու-
թիւններս կապ ունին հայութիւնը
չահագործող ազգային շահերու ընդ-
հանուր ուղղութեան հետ:

Թէ՛ եւրոպական լրագիրները և
թէ՛ կովկասէն եկած հայ թերթերը
ժամանակին իրազեկ կընեն զմեզ
հայկական ճգնաժամի օր ըստ օրէ
ստատկանարուն և թրքական եղեռնա-
գործութեանց մանրամասնութիւն-
ներուն որոնց ենթարկուած է ոչ
միայն մասնաւորապէս Տաճկահա-
յաստանի ազգաբնակչութիւնը՝ այլ և
ամբողջ թիրքաբնակ հայութիւնը
որ կը գաղարուի Երիտասարդ թիր-
քերու աւերակին տակ կայսրութեան
զանազան անկիւնները:

Բէթրոկրատէն հասած 12 օգոստո-
թեականաւ հեռագիր մը կը ծա-
նուցանէ թէ թիֆլիզէն լուր առ-
նուած է որ 60.000 հայ փախստա-
կաններ ևս հասած են կովկաս և ու-
րիշ 100.000 անորներու գաղութը կը
սպասուի ի վան. նմանապէս Պարս-
կաստանի հայ գիւղերէն արտագաղթ
մը հաւանական կերեւի:

Միւս կողմանէ շարունակ գովեստ-
ներ կը լսենք հայ կամաւորներու
մասին, որք ուսւ բանակի կողքին
կռուելով հասարակաց թշնամոյն
դէմ, գնահատելի ծառայութիւններ
կը մատուցանեն. Արդ կը հարցնեմ,
ինչ կընեն արտասահմանի հայերը
ընդհանրապէս և ի մասնաւոր Մար-
տէլի մեր գաղթականութիւնը իբր
զօրութեան տարր մը երբ Հայաս-
տան աշխարհ գոյութեան կռիւը կը
մղէ, փոքր ազգութեանց պաշտպան
դաշնակից պետութեանց հետ:

Թուրքիոյ հետ պատերազմի յայ-
տարարութիւնէն քանի մը ամիս

անցնելէ վերջը միայն յանձնախումբ
մը կազմուեցաւ այսօր ուր Ալեքի-
էն, Փարիզէն, Նիսէն և Սիդիսմէն
եկած նախարարութիւնները մէջը
հաշուելով հազիւ 7000 ֆրի գու-
մար մը գոյացուց ի նպաստ կամա-
ւորներու շարժումին. այսպէս նաև
ուրիշ յանձնախումբ մ'ալ որ կազ-
մուած էր վան. Պողոս փաշա Նու-
պարի հրահանգին համաձայն, ամիս-
ներ անցնելէ վերջը հազիւ իբր
3000 ֆրանքի գումար մը հանգա-
նակած է. ինչ կը կարծենք, այսչա-
փով իբր հայամէն զոհողութիւն ը-
րած վերջացած կը համարենք. կա-
յին որ կազմուած առաջին յանձնա-
խումբին համար համակրութիւն չու-
նէին. կան ալ որ վերջին յանձնա-
խումբին համար համակրութիւն չու-
նեցան, բայց ո՛ւր ալ հակին մեր հա-
մակրութիւնները կամ անհամակրու-
թիւնները, յիշելու ենք որ մեծա-
գործութեանց և կամ առատաձեռ-
նութեանց համար միջոց չի պակսիր.
կովկասի կամաւորներուն համար
նպաստ հաւաքող յանձնախումբը
լուծուեցաւ, վաղը գուցէ Ալզգ. Շա-
հույ պաշտպանութեան համար կազմ-
ուած յանձնախումբն ալ կազմուած
ի և ցրուի. սակայն և այնպէս գար-
ձեալ միջոցներ ունինք մեր նուէր-
ները հասցնելու մեր համակրութիւ-
նը առաւելապէս շահող այս կամ այն
գործունէութեանց խումբերուն ըստ
կամու Այս մասին Արմէնիա լրագիրն
ալ օգտակար կրնայ ըլլալ և գիւ-
րութիւն տալ հայրենիքին նպաստել
ուղղներուն պատեհութիւն ընծա-
յիլու համար հանգանակութեանց
էջ մը բանալով թերթին մէջ. ինչ-
պէս ա՛նչույս ֆրանսական թերթե-
րը ամէն անգամ որ կոչ մը ըրած են
ժողովրդեան զգացումներուն հան-
գանակութիւն բանալով թերթեր.
նուն մէջ ունէ ազգային կամ բարե-
սիրական նպատակ մը համար՝ ժող-
ովրդը միշտ ինքնաբերաբար փու-
թացած է պատասխանել անոնց կոչե-
րուն առատաստութեամբ. Գիտենք
նաև որ Պալքանեան պատերազմին
ատեն տեղւոյս Հիլլէն գաղթակա-
նութիւնը դրամական ո՛րպիսի նշա-
նակելի զոհողութիւններ ըրաւ. Շա-
տերէն մին ըսեմ. իմ ծանօթներէս
հակիրթ առուստուրով զբաղող հա-
մետ խանութպան մը 10.000 ֆր.ով
ժամակցեցաւ ազգային մեծ գաղա-
փարին իրականացմանը համար, մինչ-
դեռ մենք այդ խանութպանէն շատ
աւելի աչքառու գիրք ունեցող վա-
ճառականներ կը հաշուենք մեր մէջ
որոնք ձեռնպահ մնացին ցարդ, և
կամ ամենէն առատաձեռն երկցող-
ները քանի մը հարիւր ֆր. իսեղ-
ճուկ գումարով մը սասնակեցան.
Իսկ օրէ վաստկող ու օրէ ուտող դա-
սակարգը թէ և բազմատարաբար շատ
աւելի առատաձեռնօրէն մասնակցե-
ցաւ քան ունեւոր համարադները,
բայց նոյն իսկ այդ դասակարգն ալ
չի կրնար դատուիլ հայրենեաց հա-
մար զոհողութիւն ընողի բարձրաս-

տիճանին վրայ. քանի որ ինչ է առ-
հասարակ արտասահմանի Հայերէն
պահանջուածք, լոկ դրամական նը-
պաստ մը ընդհանրական համագոր-
ծակցութեան մէջ. ինչ չափով կը
մասնակցինք մեր դրամական նպաս-
տովը Ալզգ. Շահերուն, երբ մայր
հայրենիքին մէջ գոյութեան կռիւը
կը մղուի. ես խղճովս համապատաս-
խան չեմ գտնել մեր միջավայրին
տուած նպաստը, մանաւանդ որ ծաղ-
րելի ալ կը դառնանք աննշան մաս-
նակցութիւնով մը պարտականու-
թիւնը կատարողի հովեր ալ առնե-
լով. Այս երկրին մէջ Երիտասարդ
թուրքերու վայրագ կառավարու-
թիւնը չի կայ որ բռնի զմեզ մեր
բնակարաններէն դուրս հանելով ու-
նեցածնիս յափշտակէ և խմբովին
ամուլ վայրեր քէ. Ֆրանսոսի ազատ
և մարդասէր կառավարութեան տակ
անարգել քիչ թէ շատ կը շահինք,
կուտենք կը խմենք և հաճոյքնիս
կը նայինք. արդեօ՞ք ֆրանսական
կառավարութեան հանդէպ երախ-
տագիտական պարտք մը հասուցած
չենք ըլլաւ մեր կողմէ երբ իրական
կարեւոր զոհողութիւններով նպաս-
տենք դաշնակիցներու բաղդին հետ
իւր բաղդը կապող հայ կուսող տար-
րերուն, ըստ թելադրութեան գաղ-
նակից կառավարութեանց դէպի
իրենց ժողովուրդը՝ և թէ մենք ար-
տասահմանի Հայերս ալ յօժարինք
մեր ամենօրեայ հաճոյքներէն զերկ-
ւելով յարատուութեամբ՝ բան մը
յատկացնել, այն ատեն վաղահարար
շոշափելի նպաստ մը ըրած կըլլանք
որ իր արժէքը կունենայ համազ-
գային գործակցութեան կշռոյն մէջ
և միանգամայն զմեզ հիւրընկալող
երկրին երախտագիտական տուրք
մը հատուցած կըլլանք ունէ կերպով
ձեռնտու ըլլալով առուսթիւրք սահ-
մանադիւերուն վրայ կուող քաջարի
հայ ոյժերուն. Մեր Մարտէլաբնակ
ազնիւ ազգակիցներէն տակաւին կը
սպասենք ու կը յուսանք օգնութիւն,
ինչ ձևով և ինչ միջոցով որ կուզեն
տալ, ինչպէս մեր ընտանիքի մէկ
անդամին հիւանդութեան ժամանակ
ունէ զօհողութիւն չենք խնայեր, նոյ-
նը ընենք նաև մեր մեծագոյն ընտա-
նիքին, ազգին համար:

Գ.Ա.ՅԻ ՎԱՀԱՆ

ՌՈՒՍԵՆԹԻՐԲ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Հայաստանի մէջ ամենուրեք սար-
սափը ընդհանրական է այլ ևս. Սի-
նովի եղբերքի բոլոր հայութիւնը կը
քշեն երկրի խորերը. կիրապոնի մէջ
մինակ 70 տարեկանէ վեր ծերերն
ու պառաւները մնացած են. իբրեւ
յեղափոխական ձերբակալած են 60
Հայեր և զնդակահարած. իսկ միւս-
ները քշած և ջարդած են. Նոյնը և
Տրապիզոնի մէջ. մինակ 12 տարե-
կանէն վար եղողները պահած են,
իսկ միւսները քշած. Տրապիզոնի
չըլակայ հայաբնակ գիւղերը ևս

պարգևներ են միայն Շանա(1) անուն գիւղը չէ պարգևատրած իր գիտագրութեան պատճառով: Չէնք ունեցողները պարգևատրութեան կը դիմեն: Այսպէս Շապին Գարահիւսարի մէջ հայ տղամարդերը քաջաբար կը դիմադրեն: Նորագիտութիւնը Գորգը, Գրուած են բերքը և այլոք կառավարութեան չէնքը, այնպէս որ սարսափ ուղղած են թիւրքերին, խարբերողի մէջ ալ պայթած է ապրտամբութիւնը: Իսկ Մուշի հայութիւնը լեռները բարձրացած կը կռուի սպանելով զոտի օգնութեան: — Պետրոգրադի քաղաքագլուխ իմն Տոյստոյ հայ փախտականներին համար զեհ: Կաթողիկոսին զրկած է 124.000 ռուբլի, որի 47.000ը իր միջոցներէն է հայթայթած, իսկ 77.000ը տուփային հանգանակութեան արդիւնքէն: Կալիթապէն Արդար և ընկ. ուղարկեր է 8000 ռուբլի: — Յունիս 28ին (9 յուլիս) կիրակի օր Սմիւնայն Հայոց Կաթողիկոս Գեորգ Ե. ի օծման էրդ տարեգարհի հանդիսակատարութենէն յետոյ Էջմիածնի մէջ տեղի ունեցած է Գլխաւոր Կարգադրի Յանձնաժողովի նիստ ուր յայտնուած է որ մինչև նոյն թուականը զրկուած են հետեւեալ դուռները հայ աղետեալներին համար. Վայն՝ 85.000 ռուբլի. Մանազկէրտ 27.000, Արարատական 27.000 և Բիթլիսի աղետեալներին համար 10.000:

— Կովկասի փոխարքայի կարգադրութեամբ հրամայուած է բոլոր տեղական իշխանութիւններին աջակցութիւն ցոյց տալ որ թիւրքահայ և Պարսկահայ բոլոր փախտականները վերադառնան իրենց տեղերը որպէսզի կարողանան հաւձք ընել և պատրաստել իրենց ձմեռային պաշարը: Գէպի հայրենիք դարձը արդէն սկսած է: Տեղափոխութեան ծախքը կը հոգայ Էջմիածնի Գլխաւոր Յանձնաժողովը:

ՄԱՀԱԳՈՅԺ ԳՐԻԳՈՐ ԶՈՂՐԱՊԻ
ժընէվէն օգոստոս 7ին տրուած հեռագիր մը կը գումարէ հետեւեալը.
«Կպօլսէն եկած հեռագրաւոր մը կիմացունէ մահը Օսմանեան խոր:

(1) Շանա Տրապիզոն քաղաքէն մօտ 6 ժամ հեռաւորութեան վրայ գրեթէ բոլորովին հայաբնակ գիւղ մէ, բայց մէկ քանի տուն թիւրքերէ. լաւ կազմակերպւած է ինքնապաշտպանութեան տեսակետով:

հրդարանի հայ Երեսփոխան և Երեւելի փառաւորան Գրիգոր Զօհրապի Երկու ամիս կայ որ ան աքսորուած էր Տիարպէթիւր և բոլորովին հաւանական է որ վերջերս գլխաւորած 7 հայ երեւելիներէ մին ան էր:

Այս մասին «Թան»-ի օգոստոս 9ի թուին մէջ կը կարդանք հետեւեալը.
«Գրիգոր Զօհրապ, որ երէկ «Թան»-ին մէջ երեցած հեռագրաւորի մը նայելով, թիւրքերը մահացուցած են, հայ ազգի ամենէն մեծ դէմքերէ մին էր: Ժամանակակից հայ գրականութեան վարպետներէ մին եղաւ. աշակերտ՝ Ֆրանսացի իրապաշտներ, գրած է նորադէպներ որոնք, իր զիտելու կարողութեամբ և նշանաւոր ոճի ինքնատուութեամբ, հայ Մաքսիստները ըրած են զինք: Երեւելի փառաւորան, հայ Ազգային Ժողովի և օսմանեան խորհրդարանի կարևոր անդամներէ մին եղաւ: Քաջածանօթ էր ֆրանսերէնի և մէկ քանի իրաւագիտական գիրքեր հըրատարակած է այս լեզուով: Քրիստոնեայ և միւսլիման տարրերի գործակցութեամբ թիւրքիան վերածընելու կարելիութեան հաւատացած էր և եղաւ սահմանադրական վարչութեան ամենէն անձնուէր նեցուկներէ մին: Ան գլխատուեցաւ Երիտասարդ թիւրքերէն որոնք երէկ իր աշխատակիցներն եղած էին: 54 տարեկան էր:»

**ՌՈՒՄ ԶՕՐԱՔԱՆԱԿԸ
ԹԻՒՐԿԱՅԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ**

Le Temps օրաթերթի օգոստոս 11ի թուին մէջ կը կարդանք հետեւեալը.
«Խորտակելու համար սուսական յարձակողական» որի նպատակն է Մուշը, Իւրքերը յուսահատական ջանքեր կրեն անցնելու Մերկէմիւրի լեռներէն և Մանազկէրտի ու Կոփի երկրամասին մէջ գործող սուսական զօրախումբը ետեւի կողմէն չընկալուելու: Քանի մը օր առաջ կը յայտարարէին թիւրքերը թէ գրուած են խամուրը որ Տիարաինի և Գարա-Քիլիսի մէջտեղ կը գտնուի. բայց յայտնապէս սուս էր այդ որովհետեւ անոնք արգիւտած միացած են սակաւին այն գաղաթներին վրայ որոնք նորեւթ Բուսերի ձեռքը անցան Տայարի երկրամասին մէջ: Այս միջոց կանգ չէ առած սուս զօրախումբը, այլ միշտ կը յառաջանայ դէպի Մուշ, մինչդեռ Պալազիտէն եկող զինուորներն ալ կարգիլեն թիւրքերի ընթացքը:

Հիմա Մուշի և Պիթլիսի կացութիւնը յուսահատական կը դառնայ: Հայկական ապրտամբական շարժումը կը տարածուի և յեղափոխականները արդէն կտրած են ամեն հաղորդակցութիւն Երզրումի հետ: Թիւրք զօրքերի միացողներն են որ իրենց կուսակիցներին, քիւրտերի հետ միասին կը կազմակերպեն պաշտպանութիւնը այս երկու ամուր քաղաքներին որոնք չպիտի ուշանան Բուսերի ձեռքն ինչպիսիք:

**ԶՈՆ ՄԵՐ ՆԱՀԱՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ԴԻԻՑԱՆ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻՆ**

«Միակ առկիւրդ դարերու շարքում, Հազիւ հազ եկաւ այս մեծ օրերում:»

Վեց դարէ ի վեր մի մութ գիւղէ էր, Կեանքը և միտքը սուգ էին հագեր, Հեռուն շողջողող ձաճանչն արեւին Յնմառելի էր զուլումի երկրին:

Միակ առիթը դարերի շարքում, Հազիւ հազ եկաւ այս մեծ օրերում. Վճռական ժամուն կիրքու փառք մոռանք, Սիրոյ լախտերով փլուեց մեր կապանք:

Ծոց տանք որ մութը չէ՛ր մեր գեղեցման — Անցեալի խոցեր, բաժին պատմութեան — Նոր բացող կեանքի ընտրենք բընաբան, «Անխախտ կամք, հաւատք» դէպի ապագան:

Երեւելիներէն պաթկող հաւանքներ Կապանէն մեզնից գերազայն ջանքեր, Տիրական կամքով ձեռնարկենք դործի, Այս է ծառայած պահանջ վայրկեանի:

Թանձրամիտ Թուրքին գեղեցման դրին, Եունչ աղատութեան, վայելք գեղիւնին, Գրախո կլիման հայ լեռ ու դաշտին, Վարդի փոխեցին դալուկ դէմքն հարսին:

Ո՛վ հայ շինական, քրդական հօգտան, Ո՛չ էլ չնացած մօնկօլ պաշտօնեան Քրտինքով ծըլած բերքիդ չը դպնան, Հերկէ՛, սերմանէ՛, անվախ մեղուալան:

Հայ խանութպանը տէրն է վաստակին, Մաքուր հայ հօդի կուտայ սերունդին, Եւ վաշխառուի արատը արդէն Հայ դրամատէրի սրբուած ձեւակէն:

Մատուրական ուժը հայկական Վիշապականի էլ չէ մուրացկան, Իտէալական վեհ, պայծառ մաքով Նեոտուի դէպի Կեանք հոգով և գործով:

Նշկայ Մաթիսի վեհ զոյգ դագաթներ, Մայր Հայաստանի անմահ ըստինքներ, Էլ բեղմնաւորուած նոր առաջատուով, Մըծցնեն մանկոյն կենսատու կաթով:

Եւ ճանցած կէս դար, Էլ կանչեալմար, Այն սե կոչմար որ տեղի վեց դար, Հըրաշներ տուաւ հայու լուրջ հանձնար, Հիացմամբ դիտել այցելուն օտար:
Միլիքսան Թ.Ա.Թ.Ա.Ճ.Ե.Ա.Ն.
Rue Val-de-Grâce, 11 bis
Փարիզ, յուլիս 15ին 1915.

**ԿՈՎԿԱՍ ԿԱՍՄԱՆՈՐ ԵՐԹԱՂ
ՈՒՋՈՂՆԵՐԻՆ**

Չանազան տեղերէ մեզ կը դիմեն հարցընելով թէ իրենք կուղեն իրենց ծախքով Կովկաս երթալ կամաւոր արձանագրուիլ Հայաստանի զօրաբանակին մէջ, բայց Մարտէյէն Բուսիա երթալու համար բաց ձանապարհ կայ թէ ոչ:

Կը յայտարարենք որ Մարտէյէն Բուսիա երթալու ձանապարհ կայ, թէ և քիչ մը երկար և հաւանօրէն 200-250 Քրանդի շափ ծախք կը լինի (անշուշտ ծախսողի տրամադրութենէն ալ կախում ունի այդ): Քրանական կառավարութեան կողմէն արգիւք չկայ թիւրքահայատակ Հայերէն ձանքորդելու, բայց ատոր համար օրինական ձեւակերպութիւններ կան կատարելիք և կասկածելի համարուածներին թղթաւորութիւն չլինի, ուստի ձանքորդք պէտք է որ իրեն հետ ունենայ նաև Քրանսի մէջ իր բնական քաղաքի իշխանութենէն իրեն տրուած permis de séjour կամ անցաթուղթ մը և կամ իր ինքնութիւնը (identité) հաստատող օրինաւոր թուղթ մը:

Ուղեգծի մասին աւելորդ կը համարենք մանրամաս յայտարարել այստեղ որովհետեւ այսօր ամենէն յարմար տեսնուած ուղե-

գիծը վաղը կրնայ փոխուիլ, քաղաքական դանազան հանգամանքներ փոփոխութեան հետեանքով:

**Ա. Զ. Դ.
Մարտէյի Հայ Երիտասարդներուն**

Միշտ Հայաստան մէկ ծայրէն միւսը արիւնի և սարսափի մէջ կը խելագուի, մեր եղբայրները կը մարմնաւին, մեր մայրերը, մեր կոյս քոյրեր իրենց ամենանախիրական պատիւներէն կը լլկուին, կը պղծուին դադանօրէն կամ կը քաւին գերիւնը: Եւ պէս դէպի թիւրքերու և վերատերու մղեգնութեան հարէմները, իսկ պառաւներն ու երեսները կը խանձուին, կը խորովուին, աղիւն Մարտէյի Հայ Երիտասարդներէն ստուար թիւ մը անտարբերութեան և ինքնախոհութեան մէջ լոկ կտայ: Իր կամ շատ քիչ կը հետաքրքրուի իր սրբազան հայրենիքի մահամի՞ծ ճիշդութիւլ:

Արդ նկատելով դատապարտելիութիւնը այս անտարբերութեան, խումբ մը երիտասարդներ, նախնական խորհրդակցութենէ մը վերջ, պարտք կզգան կոչ ընել Մարտէյի և չընկալ արուարձաններու բոլոր Հայ երիտասարդներուն ներկայ դռնուիլ հաւաքով թիւ մը որ տեղի պիտի ունենայ օգոստ. 22ի կիրակի օր, կէսօրէն վերջ մամը 3ին, «Գոսա Պրանսի» արահին մէջ (Bar Jh. Blanc, bould. Dugommier, N° 11 A.), ընդհանուր ժողով մը կազմելու Հայ Երիտասարդական Միութիւն մը և ընտրելու իր գիւնը անյապաղ գործի սկսելու համար:

Այս կազմուելիք Միութեան նըպատակը պիտի ըլլայ նախ ընկերակցութեան ընդհանուր կապ մը հաստատել բոլոր Հայ երիտասարդներու միջև և լոկ հայրենասիրական միահամուռ զգացումով մը խմբուիլ և աշխատիլ մեր ամենուս սիրելի և պաշտելի բայց և արիւնլուայ Հայաստանին համար, գէթ փոքրիկ օգնութեամբ մը, ինչով որ կրնանք, կեանքով թէ դրամով, բոլորովին աւթապարտ շննալու համար մեր այն կտրիճ եղբայրներուն քով որոնք աննկարագրելի անձնուիրութեամբ մը իրենց կեանքը կը գնեն հայրենիքի զօհաբերութեան սուրբ սեղանին վրայ:

Պէտք է շարժիլ երբ աշխարհի ամենախուլ և հեռաւոր տեղեր գըտնուող Հայերը կը խլրտին Հայաստանի համար: Ինչո՞ւ հանգչիլ երբ գործելու ժամն է: Ինչո՞ւ քնանալ երբ արթուն հսկելու պահն է: Վայ անոնց որոնք դեռ կը յամենան, ապա թէ ոչ Հայաստանի անկէ՞քը անողոր է և մահացու:

Խումբ մը Հայ Երիտասարդներ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻՍՏԵՍԱՆՈՒԹՅՈՒՆԵՐԸ
ԵՒ ՍԻՐԻԱ

Գաճիւրէն Սիրիացիներ դրած են
Փարիզի «Թան»ին թէ Սիրիական
ցոյցած ճգնաժամը խեղճ Ստորիժո-
ղովրդին համար համակրութեան
մեծ շարժում մը յառաջ բերած է
Սիրիականի և մանաւանդ Միացեալ-
Նահանգներին մէջ, Հանգանակու-
թիւններ կը լինին, նպատակներ հա-
ցընելու գործը կազմակերպելու հա-
մար յանձնաժողով մը կազմուած է
և ուսեռտեղէններով ու ամէն առնակ
պէտքի բաներով բեռնաւորուած շո-
գեմները գրկուեցան Նիւ-Եորքէն
Պէյրութ և Եաֆա:

Թիւրք կառավարութիւնը նախ
ուղեց զբաւել այդ նպատակները
բայց ամերիկեան հիւպատոսների
ցոյց տուած ազդու դիրքը յաղթեց
վերջապէս այդ գաղափարութիւններին
և այժմ մասնաւոր յանձնաժողով մը,
որ Պէյրութի ամերիկեան ֆաբրի-
կէի բրոֆէսէօրներէն Տ. Բէյտի նա-
խագահութեան տակ կը գտնուի,
առտա բաշխումներ կընէ Սիրիայի
չքաւոր ժողովրդին, Ամերիկեան կա-
ռավարութիւնն ինք ալ զաղթելու
զոյնների որամազբութեան տակ դրաւ
Սիրիայի ջուրերը գանուող իր յաճա-
նաւերը, գաղթողները Եգիպտոս փո-
խադրելու համար:

600.000էն աւելի Ասորիներ ար-
դէն գաղթած են Ամերիկա, որոնց
կէսէն աւելին կը բնակին հիւսիսա-
յին Ամերիկէի Միացեալ Նահանգ-
ները, Առանցքէ շատեր ամերիկեան
երկրացի (citizen) եղած են, վերջա-
պէս Ամերիկայի հրեայ գաղութներն
ալ յուզուած են իրենց կրօնակից-
ների Պաղեստինի մէջ կրած թշուա-
ռութիւններն իմանալով և ասանք ալ
ուղեցին օգնութեան հասնել անոնց:

ՏԵՂԱԿԱՆ

Ինչպէս արդէն յայտարարած
ենք, նոր հրատարակուած օրէնքի
մը համեմատ կառավարութիւնը ար-
տօնուած է վերջին մամուլակներ
Ֆրանսական երկրացի(citoyen français)
եզոգոտարահպատակներին երկրացիու-
թեան իրաւունքը յետ անելու կամ
պահպանելու: Այդ նկատմամբ իր
տուած օրոշումները կը հրատարակ-
ւին Պաշտօնական Օրաթերթին
(Journal Officiel) մէջ:

Նոյն հրատարակութենէն կ'իմու-
նանք որ հետեւեալ Հայերը պահ-
պանուած են իրենց ֆրանսացիու-
թեան իրաւունքներին մէջ:

Գաղափարեան Գաղափար, նաւաղ (naviga-
teur), ծնած կալիփոլի (թիւրքիս)
1871 մայիս 14ին, կը բնակի Մար-
սէյլ, Նիքորս փողոց, թ. 45, բնիկ
եղած (naturalisé) 1913 սեպտեմբեր
16ին, շարժան վիճակի մէջ զօրք
(mobilisé), Ազգային տեսակէտով բա-
տեղեկութիւններ առնուած են իր
կապութեան մասին:

Ինչեւեմ Միմուս, հաստ թառս, ծը-
նած Կալփոլիս (թիւրքիս), 1851 հոկ-

տեմբեր 18ին, կը բնակի Նիւ, պու-
վառ Զարէփի, Մարկըրիդ ամարա-
նոցը, բնիկ եղած 1914 սեպտեմբեր
15ին, Ֆրանսա եկած է 20 տարեկ
ի վեր, Ազգային տեսակէտով բա-
տեղեկութիւններ առնուած են իր
կապութեան մասին:

ԱՐԱՐՆԵՐԸ ԹԻՒՐԿԵՐԻ ԴԷՄ

Գաճիւրէն կը հեռագրեն օգոստ.
4ին.

« Միջազգային մէջ Անգլիացիներ-
ընէ ջախջախուած թիւրքական բա-
նակի ձնացողները երբ ինքե-
խուան վիճակի մէջ գէպի Պաղտատ
կը նահանջեն, այս քաղաքի ժողո-
վուրդը առքի ելեր և չէ ուղերանոց
ներս մտնելուն թողարկել, քաղա-
քային կառավարիչը, Սիւլէյման Նա-
զիֆ պէյ, զօրքերի կողմը լինելով, իր
բոլոր թիւրք պաշտօնեաներով մէկ-
տեղ վաճառեցաւ քաղաքէն, Գետոյ
Նազիֆ պէյ թիւրքական բանակի
մնացորդներով ուղղուեցաւ չիի միւս-
լիմաններ յորաւայրերն եղող Նէ-
ճէտ և Բէրպէյա սուրբ քաղաքնե-
րին վրայ: Այնտեղ ևս ժողովուրդը
թիւրքերին դէմ ոտքի ելաւ, իմամ
ները Խալիֆ Ալիի նախնական բեմի
բարձունքէն հաւատացեալները յոր-
գորեցին Գերմանների դաշնակիցնե-
րին դէմ քաղել, իր կառավարութեան
մէջ, թիւրք վալին հրետանիները
ուղեց Սէլէմանէ-Հիսէյինի գրմ-
բէթին, բայց ուսմբերը չկրցան հա-
նիլ անոր: Այս սրբապղծութեան ա-
ջէ թափառական ցեղերի և քաղա-
քացի չիի ժողովրդի բարկութիւնը
ժայթաղելութեան հասաւ, որոնք իւ-
կոյն թիւրքերին դէմ քաղեցին:

Արիւնահեղ ընդհարում մը տեղի
ունեցաւ և կոխը շարունակուեցաւ
ամբողջ օր մը, երկու կողմէն հաւա-
սար կատաղութեամբ, վերջապէս
թիւրքերը նահանջեցին, ըմբոս-
ները աօին երկու թնդանթ և մեծ
քանակութեամբ հրացան ու ազմա-
նիթեր, Զաղթական չիի պետերը
փառաւորապէս մտան Բէրպէյա ուր
պատահելով վար աօին օսմանեան գրո-
շակը կառավարական պալատին վը-
րայէն և տէր դարձան քաղաքին,
գաղապար ձեռքերը կապած Սա-
մուրա քաղաքը զրկելէ վերջ, Գետոյ
գնացին իմամ Ալիի և տնոր օրդի
Հիսէյինի գերեզմաններին վրայ և
Գերմաններին գերի դարձած օրը-
բապիղ թիւրքերին դէմ յախմտ-
եալան թշնամութիւն ուխտեցին:

Արարական շարժումը ի սկզբան
կարծուածէն շատ աւելի կարեւոր կե-
րեի և ամէն օր թիւրքական իշխա-
նութիւնները նոր ընկերութիւնների
գոյաթիւնը երեան կը հանեն օրոնք
ստուգելին մէջ կաշխատին արարա-
կան կառավարութիւն մը վերահա-
սատելու համար: Տիւրքի և Աքեաի
մէջ մասնաւորապէս չիիներէ կաղմ-
ուած գաղանի յանձնախումբ մը իր
ազգայնութիւնը կը տարածէր ամբողջ
այդ երկրամասին մէջ, Նորերս ձեռ-
բակաւորեցան 26 պետեր և Լիւա-

նանի Սէյ քաղաքը գումարուած
զինուորական ատենանին առջև հան-
ւեցան, Հինգ հօգի մահի պատմին
դատաւարաւեցան: Առնց մէջ կը
գտնուին Պէյրութ նահանգի նախորդ-
երեւոյթանը և Սայտաի միւֆթին,
Միւսները բանտարկելութեան դա-
տաւարաւուած են:

ՀԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ուղղադաշտերէն եկած վերջին լուրերը
նպատաւոր են դաշնակիցներին:

Գերմանացիները Վարսովին առնելէ
գլխաւ իրենց ծրագրի համեմատ յառաջ-
գիմել չկրցան: Ռուսական բանակը որ
անկող մնացած էր, իր յարմար տեսած
կէտերի վրայ կը շարունակէ յարձակիլ
Գերմաններին վրայ և անհանգիստ ընել
զանոնք, իսկ իր նահանջած տեղերէն ա-
մէն բան ժողոված տարած ու անապատ
թողած է, այնպէս որ Գերմանները ոչինչ
կրնան գտնել հանգստանալու և ապրելու
համար:

Գերմանական նաւատորմ մը, բաղկա-
ցած 9 զրահուորէ, 12 յաճախէ և բաղ-
մաթիւ զորքիւնաւորէ, յամառօրէն յար-
ձակում մ'ըրաւ օգոստ. 8ին Ռուսիայի Բի-
կա ծովածոցին վրայ: Այդ յարձակումը
յետ մղուեցաւ: Ռուսերի ջրասաւանակ-
ները ուսմբեր նետելով նպատակեցին յաջո-
ղութեան: Գերման յաճախ մը և 2
զորքիւնաւոր ուսա տկանների բաղիտե-
լով վնասուեցան:

Իտալացիները կը շարունակեն միշտ յա-
ռաջանալ, թէև կամաց կամաց իտալական
առածին համեմատ, Qui va piano va
sano (ով որ կամաց կերթայ, ապահով
կերթայ):

Ֆրանսայի կողմը թէև բաւական մեծ
ոյժ հաւաքած են Գերմանները, բայց
փոքր յաջողութիւն մ'ալ չկրցան ունենալ:
Արկանի կողմը յառաջանալու համար գա-
համառուն իշխանի բանակին կատարի
ջանքերը բոլորովին ապարդիւն մնացած են:
Իսկ Ֆրանսացիները կը յառաջանան Աւ-
զասի մէջ:

Տարանելէն եկած վերջին լուրերը կի-
մայ ունեն որ դաշնակիցները կը յառաջա-
նան Կալիփոլի մէջ, թէև այդպէս զիւր-
քերն այնպէս են որ շատ գաղափարութիւ-
նների պէտք է յաղթել յառաջանալու հա-
մար:

Պուլկարիայ պահանջներին պատասխա-
նող ծանուցադիր մը զրկած է քառեակ
համաձայնութիւնը: Թէև բնաղիրը զեռ-
չէ հրատարակուած բայց կերեի թէ այդ
պատասխանադիրը դաճացուցած է Պուլ-
կարիային:

Յունաստանի նորընտիր Երեսփոխա-
նական ժողովը գումարուեցաւ օգոստ.
16ին: Ժողովին առնեալեալ ընտրուեցաւ,
182 քուէով, Տ. Չալիցիանոս որ Վէնէի-
լուսականների ընտրելին էր, իսկ կառավա-
րականների ընտրելին, Տ. Տէլիս, 93
քուէ միայն ստացաւ: Քուէարկութեան
տրդիւնքը ուժգին ծափահարութիւններով
ողջունուեցաւ: Կուսարիսի կառավարու-
թիւնը հրամարական տուաւ իրեն պէտք
է յաջորդէ Տ. Վէնիզելոս:

ՆՈՐ ՍՏՆՈՒՄԸ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայկ-Արամ Քիպարեան-Արքուկեց.
ՄՐՏԻ ՄՐՄԱՆՆԵՐ: Հայ բանաստեղ-
ծութիւններ Ֆրանսերէն թարգմա-
նութեամբ, հեղինակի լուսանկարով: Haig-
Aram Kibarian-d'Archevougantz. — Les
Murmures du cœur. Poésies arméniennes
accompagnées d'une traduction de

l'auteur. Paris. Imprimerie Polyglotte
G. H. Nercès. 1915.

(Երիտասարդ հեղինակի գրած բանաս-
տեղծութիւնների երախայրքն է որ լոյս
ընծայուած է այս անգամ, գոհացում
արուելու համար հայ և Ֆրանսացի բա-
րեկամների հետաքրքրութեան իթէ հարկ
եղած քաջաբեր գտնէ, ուրիշ հաւաքածոյ-
ներ ալ լոյս կը տեսնեն թէև հեղինակի
առաջին փորձերն են եղած այս գրուած-
ներ, կան կտորներ որ շատ զեղեցիկ են,
նոյն իսկ հիւսնայի, թէ՛ երկնայութեան
թօններովը և թէ՛ արտայայտուած փափուկ
զգացումներովը, օրինակ՝ Մայրիկը, Աւե-
րակների կոչնակը, Անկեղծան ժաշտը,
Հայ մայրը ևն.: Հեղինակը տեղ տեղ շատ
է օգտուեր բանաստեղծների ազատութե-
նէն, չեղելու համար տաղաչափութեան
կանոններէն:

Տպագրութիւնն ալ զեղեցիկ է:
Գինն է 2 ֆրանգ, հորանտական թղթի
վրայ տպագրուած 2 ֆր. և 50 սնդմ.:
Ստանալու համար գիմել հեղինակին 15,
rue Jean-Goujon. Paris: Կարելի է ստա-
նալ նաեւ Արմէնիայի գրասենեկէն Մար-
սէյի մէջ):

Melik S. David-Bey L'Interprète mi-
litaire. L'ANGLAIS pour nos soldats,
cyclistes, automobilistes, brancardiers,
infirmiers, médecins etc. Prix: 50cen-
times. Editeur Albert Mericant, Paris-
L'adresse de l'auteur, S. David-Bey,
39, rue Lafayette, Paris.

Dans la même collection. L'ALLE-
MAND. Prix 50 centimes.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐԲԵՐ

ԶԱՆԱԶԱՆ ՀԱՄԱՊԱՅԻՆ ԹԵՄԱՆԵՐ
Հ. Ա. Գոնոարճեան. — ԲԱՌԻՐԲ
ԳԱՂՂ. — ՀԱՅ. ՎԵՆԵՐԻՍԻ Ս. Ղադար.
1914. Գին 1 ֆր. 10 (1,20):

(Գրական փոքրագիր բառարան մ'է 710
երեսներէ բաղկացած, աժանագին և ֆրան-
սերէն գրէթէ բոլոր զօրածական բառե-
րը պարունակող, վերջը գրուած է նաեւ
անկանոն բայերի խոնարհումը):

Հ. Ա. Գոնոարճեան. — ԳՐՊԱՆԻ-
ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅ-ԳԱՂՂ. 1914:

(Մանր տառերով ու մաքուր տպագրու-
թեամբ 360 երեսներէ բաղկացած բառ-
գրքով մ'է որ 5,000ի չափ բառ կը պա-
րունակէ և վերջն ալ ընտանեկան կարգ մը
խօսակցութիւններ գրուած են, ֆրանսա-
կան բացատրութեան ոճերին ծանօթացու-
նելու համար) 1 ֆր. 05 (1,10):

(Գանթարեան) Բառիքք Գաղղեթի:
Հայերէն-Տօկերէն Հայաստան, Տօկացա՛,
Բ. տպագրութիւն. 1912: Մանրատա եր-
կիւնան 1238 երեսներէ բաղկացած ստաւոր
գործ մը: Ֆրանսերէն իւրաքանչիւր բա-
ռի հնչումը հայերէն տառերով ալ գրը-
ւած է: Գին 6 ֆր. և 50 սնդմ.: Մար-
սէյէն գուրս գրիտելու ճանապարհածախ-
քով 7 ֆր. և 80 սնդմ.:

Նոյն լաթակաղմ, 8 ֆր. և 30 սնդմ.:
Մարսէյէն գուրս՝ ճանապարհածախքով-
9 ֆր. և 50 սնդմ.:

ՏՆՈՒՆ. — ՊԵՐՍԻԻ
Մ ՓՈԹՈՒԹԱԼԵԱՆ
ՍԱՐՍԵՒԼԻ

Հայերէն Տպարար Գ. Փոքրագրեալ:
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi